

8. Огнев'юк В.О. На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітологія» / В.О. Огнев'юк // Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р.; за заг. ред. В.О. Огнев'юка. – К.; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 192 с. – С. 7.
9. Харчук Т.В. Розвиток людського капіталу в організації системи вищої освіти: дис. канд. екон. наук. 08.06.01 / Т.В. Харчук. – К., 2005. – С.184. – С. 3.

REFERENCES

1. Andrushchenko V.P. Naukove proektuvannya innovatsiynykh ta al'ternatyvnykh system vyshchoyi osvity: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konf. 11-12 travnya 2000 r. / red. V.P. Andrushchenko [ta in.]; Instytut vyshchoyi osvity APN Ukrainy, Ternopil's'ka akademiya narodnoho gospodarstva. – T.: Ekonomichna dumka, 2000. – 224 s.
2. Boyko A. Konkurentospromozhnist' osvity yak pokaznyk yiyi efektyvnosti ta yakosti / Anzhela Boyko // Vyshcha osvita Ukrainy. – 2008. – № 3. – S. 16-21.
3. Volynets' K.I. Innovatsiynny potentsial vyshchoho navchal'noho zakladu yak neobkhidna umova pidgotovky pedahoha do innovatsiynoyi diyal'nosti / K.I. Volynets' // Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy. Seriya «Pedahohika, psykhohohiya, filosofiya»; redkol. S.M. Nikolayenko (vidp. red.) ta in.. – K.: Milenium, 2016. – Vyp. 239. – 348s. – S. 42-49.
4. Havrysh I.V. Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv do innovatsiynoyi profesiynoyi diyal'nosti: dys. doktora ped. nauk: 13.00.04 / Iryna Volodymyrivna Havrysh. – K, 2006. – 579 s.
5. Hrynkuh L.S. Chelovecheskyu potentsyal y problemy razvytyya / L.S. Hrynkuh, B.E. Fyshman // Razvytye chelovecheskoho potentsyala systemy vussheho obrazovanyya: problemu y puty reshenyya: sbornyk dokladov tret'ey mezhdunarodnoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy. Byrobydzhan, noyabr', 2011h.; pod obshch. red. B.E. Fyshmana. – Byrobydzhan: Yzd-vo FHBOU VPO DVHS·HA – 171 s. – S.4-9.
6. Huzenko H.M. Lyuds'kyu potentsial: sutnist' ta priorytetni napryamky rozvytku v Ukraini / H.M. Huzenko [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: journals.hnpu.edu.ua/ojs/econom/article/view/579/580. – Nazva z ekrany.
7. Kremen' V.H. Strukturna modernizatsiya osvity v konteksti tsyvilizatsiynykh zmin / V.H. Kremen' // Pedahohika i psykhohohiya. – 2011. – № 2. – S.5-13.
8. Ohnev'yuk V.O. Na shlyakhu do stanovlennya novoho naukovoho napryamu «osvitohohiya» / V.O. Ohnev'yuk // Osvitohohiya – naukovyy napryam intehrovanoho piznannya osvity: mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf., 15 hrud. 2010 r.; za zah. red. V.O. Ohnev'yuka. – K.; Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2010. – 192 s. – S. 7.
9. Kharchuk T.V. Rozvytok lyuds'koho kapitalu v orhanizatsiyi systemy vyshchoyi osvity / dys..kand ekon. nauk. 08.06.01 / T.V. Kharchuk. – K. 2005. - 192 s. – S. 3.

К.І. ВОЛЫНЕЦ. ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО УЧЕНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье рассматриваются особенности человеческого капитала высшего учебного заведения и основные составляющие его содержания. Раскрывается его сущность как особая разновидность капитала, что характеризуется совокупностью творческих способностей, личных качеств, психологических свойств человека и т.п., который накапливается за счет инвестиций и может использоваться для получения прибыли. Приводится доказательство конгруэнтности понятий «человеческий капитал» и «интеллектуальный потенциал» для высшего учебного заведения и обосновывается его важная роль в инновационном развитии ВУЗа.

Ключевые слова: человеческий потенциал, человеческий капитал, интеллектуальный потенциал, инновационное развитие, образование, человеческие ресурсы.

K.I. VOLYNETS. HUMAN CAPITAL AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE UNIVERSITY

The article is devoted to the peculiarities of human capital of higher education institution and the main components of its content. The essence of the concept is distinguished as a special kind of capital, that characterized by a combination of creative skills, personal characteristics and psychological characteristics of human so that accumulated through investment and can be used for profit. The author proves the congruence of concepts of "human capital" and "intellectual capacity" and justifies its impotency of the innovation of high school.

Key words: human capital, human capital, intellectual potential, innovative development, education, human resources.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. С.Г. Карпенчук.
Одержано редакцією 12.05.2017 р.

УДК: [378: 323 - 058. 3]: 001

О.В. ОКСЕНЮК

НАУКОВИЙ ПАРК У СИСТЕМІ ОСВІТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

У статті представлено спробу аналізу стимулюючої функції наукового парку у формуванні освітологічної компетентності фахівців через створення та підтримку інноваційного наукового середовища у ВНЗ. Розкрито понятійну систему тлумачень наукового і технологічного парку; описано історію розвитку наукових парків у світовій та вітчизняній практиці. Означено перспективи продуктивної реалізації наукового парку для ВНЗ.

Ключові слова: освітологічна компетентність, професіоналізація освіти, науковий парк, технологічний парк, науково-пошукова діяльність.

© О.В. Оксенюк, 2017

Освітні реалії сучасної України вирізняють багатовекторні напрями реформування в масштабі новітніх суспільних трансформацій. Освіта як соціальний інститут відповідає за дієву підготовку контингенту тих, хто навчається, до повноцінного функціонування в суспільстві. Завдяки освіті поширюється провідна ідеологія, складається система суспільних відносин та забезпечується соціальна (національна) ідентичність і неперервність поколінь.

Зважаючи на останні дослідження соціальних функцій освіти, можна виокремити як базову функцію професіоналізації – підготовку кваліфікованих кадрів для галузей суспільного життя, що гарантує професійну спрямованість практично всіх ланок системи освіти [5, 121]. Тому змістове навантаження курсів дисциплін циклів традиційної підготовки спеціалістів окремої галузі намагаються розробити із врахуванням глобальних проблем сучасності, тобто навчання зацентровується не на засвоєнні й перевірці рівня засвоєних ЗУН, а на розвитку самостійної пошукової наукової діяльності. Таким чином, безперервність освіти як провідний принцип реформування системи освіти сприяє повноцінній професіоналізації вищої школи зокрема.

На початку нового тисячоліття інтегроване дослідження знань про сферу освіти отримало в українському варіанті назву “освітологія” (за авторством В. Огнев’юка). Освітологія як синергетична (відкрита) система вивчає не стільки чинники стабілізації, скільки механізми розвитку освітніх структур [5, 147-148]. Тобто вся структурно-функціональна, історично-прогностична і предметна множина освітніх смислів є сферою дослідження освітології. Відповідно, враховуючи, що XXI ст. проголошено століттям економіки знань чи суспільством знань [5, 81], можемо стверджувати, що для спеціаліста гуманітарної галузі професійно обов’язковим компонентом підготовки є освітологічна компетентність – розуміння особистої освіченості та суспільного значення безперервності освіти як елементарної основи сталого людського розвитку (процесу позитивних інноваційних змін, узгоджених зі збереженням ресурсів довкілля).

Мета дослідження – розкрити стимулюючу функцію наукового парку у формуванні освітологічної компетентності фахівців через створення та підтримку інноваційного наукового середовища у ВНЗ.

Сучасна академічна реальність далека від наближеного до оптимального стану сталого розвитку, хоча згідно із “Законом про вищу освіту” від 2014 р., пропонується і підтримується реформування освіти через систематичні перспективні зміни у практичній реалізації науково обґрунтованих нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення, а також нормативів державного замовлення фахівців, самостійного розпорядження ВНЗ власними доходами. Тобто суспільство знань вимагає чіткого економічного розрахунку їх окупності – співвідношення вкладу в отримання і засвоєння знань до зумовленого ними економічного ефекту (у нашому випадку – сформованої освітологічної компетентності як розуміння необхідності постійного поповнення багажу знань, власної професійної відповідності і відповідальності). У свою чергу, сприяють модернізації вищої школи академічна мобільність викладачів і студентів, нострифікація дипломів закордонних вузів у вітчизняному кваліфікаційному полі й навпаки, збалансованість потреб суспільства та ринку праці, економічна автономність ВНЗ. Сміслова і практична проекція знань як інтелектуального капіталу, вище зазначені напрями реформування освіти піднімають проблему створення й діяльності наукових парків як ефективного інструменту науково-технічної діяльності та економічного розвитку вищої школи загалом [1, 168].

Установлено, що професіоналізація освіти потребує розвитку самостійної наукової пошукової діяльності студентів, яка слугує базовою складовою формування освітологічної компетентності майбутніх та діючих фахівців. У свою чергу, наукові парки покликані стимулювати й інтенсифікувати механізм означеної діяльності, зацікавити студентство у власному професійному вдосконаленні.

Під “науковим парком” сьогодні розуміють організацію, націлену на підвищення ефективності діяльності своїх партнерів і супутніх установ через впровадження інновацій та підвищення їх конкурентоздатності на основі знань. Тобто науковий парк спрямовує і розподіляє потік знань між ВНЗ, науково-дослідними лабораторіями й інститутами, виробничими підприємствами і ринком праці. Також науковим парком називають організацію, що спеціалізується на продажі/оренді землі науково-дослідним установам і допомагає встановити тісні зв’язки з університетом чи великим дослідним інститутом (забезпечує ринок збуту продукції зазначених установ). Відтак, діяльність наукового парку є варіантом конструктивного співробітництва ВНЗ України з науковими й бізнес-структурами, підприємствами-роботодавцями, ВНЗ зарубіжного простору, що дозволяє сформувати інноваційне наукове середовище у вищій школі та забезпечити їй автономне самофінансування завдяки розробці та збуту інноваційних розробок. Водночас впровадження наукових досягнень у виробничу сферу забезпечує досвідченіших студентів, які володіють продуктивним рівнем науково-пошукової діяльності, стабільним місцем роботи з гідною оплатою праці.

Однак, дослідниками констатовано, що викладацько-студентський склад українських ВНЗ недостатньо залучений до розробки й реалізації проектів наукового парку, та й науковий парк у сучасних українських реаліях найчастіше представлений одним університетом із підпорядкованими йому структурами (коледжами, професійно-технічними ліцеями). Тоді як світові глобалізаційні тенденції вимагають виходу знань за межі університету з метою налагодження інтеграції України з міжнародним освітнім й економічним простором.

У Законі України “Про наукові парки” зі змінами від 2009 р. зазначено, що науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об’єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку [2]. Тобто ВНЗ має бути ініціатором створення наукового парку.

На 2011 р. в Україні існував лише один науковий парк – “Київська політехніка” на базі Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”, що був створений як загальнодержавний пілотний проект у рамках Закону України “Про Науковий парк “Київська політехніка” (від 2007 р.), пріоритетними напрямами розвитку якого стали енергетика сталого розвитку; розвиток інноваційних складових інформаційного

суспільства; комплексний аналіз і планування розвитку систем життєзабезпечення великих міст і регіонів України; біотехнічні системи і технології; системи спеціального та подвійного призначення. За п'ять років існування цей науковий парк збагатився понад 30 підприємствами і компаніями-партнерами, за участю яких виконувалося майже 40 інноваційних проектів і науково-технічних робіт. За перші 3 роки функціонування наукового парку в інноваційному середовищі було виконано робіт на суму понад 20 млн грн. (із позабюджетних коштів). Серед замовників – ТЕЦ №6 “Київенерго”, ВАТ “Мотор-Січ”, НАК “Нафтогаз України” та ін. [6, 354]. Також науковий парк “Київська політехніка”, співпрацюючи з Міністерством оборони України, розпочав виробництво безпілотних літальних апаратів різного класу, цифрових тепловізійних приладів нічного бачення. Цікаво, що не менше 30% обсягу навчального навантаження магістрантів Київської політехніки від 2007 р. становить наукова робота.

Перші роки функціонування наукового парку “Київська політехніка” засвідчили, що більша частина проблем у розвитку інноваційної науково-дослідної системи має економічний характер (до сьогодні риторичними залишаються питання державних інвестицій, доступного кредитування, забезпечення постійним житлом молодих дослідників). Якщо розглядати науковий парк як інтегративну форму функціонування науки та виробництва, то слід його трактувати як територіальний науково-виробничий комплекс, що переносить проблеми фінансування проекту з державного масштабу в конкретно-регіональний. А це зміщує нюанси фінансової підтримки до регіонального бюджету.

Відтак, науковий парк за своєю суттю є технологічним парком, оскільки продукує нові технології. Міжнародна асоціація наукових і технологічних парків (IASP, 1984 р.) запропонувала визначення, за яким технологічний парк – це організація, керована фахівцями, головною метою яких є збільшення добробуту місцевого співтовариства за допомогою підтримки інноваційної культури, а також конкурентоспроможності інноваційного бізнесу і наукових організацій. Технопарк стимулює й управляє потоками знань та технологій між університетами, науково-дослідними інститутами, компаніями і ринками. Він спрощує створення і зростання інноваційних компаній за допомогою процесів виведення нових компаній з існуючих [4]. Означена асоціація підкреслює еквівалентність понять “технологічний парк” “технологічний ареал”, “дослідний парк” і “науковий парк”. У Великобританії найчастіше використовують термін “науковий парк”, у США – “дослідний парк”, в Україні ж найпоширеніша мережа – це “технологічний парк”. За Законом України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” від 2012 р. було створено 16 технопарків таких типів: по одному науковому парку й агропарку, по два екологічних та інформаційних парки та десять технопарків [3].

Історично наукові парки як явище з'явилися в 60-х рр. ХХ ст. у США, на сьогодні існує три моделі наукових парків [6, с. 357-359], зокрема, американська – у США й Англії, – це дослідно-технічні центри, що здаються університетом в оренду компаніям, які інтенсивно розробляють наукомісткий сектор промислового виробництва (наприклад, Стенфордський науковий парк, що з 1951 р. до 1980-х рр. був заповнений геологічними службами, аерокосмічними компаніями тощо). Але така модель реалізації наукового парку є довготривалою (до 30 років), щоб розбудувати інфраструктуру наукового парку, заповнити орендовані приміщення й землі, налагодити виробництво. У реаліях української економіки така модель для ВНЗ мало прийнятна. Хоча в сучасних США успішно реалізовані проекти 180 наукових парків за типом “паркленд” і “парк у центрі міста”, площею від 60 до 2600 га. У цілому, сфера повноважень цих парків – це надання технічної допомоги, ліцензій та субсидій на підготовку науково-технічних розробок, підготовку кадрів, що пришвидшує практичне використання технічних новацій у масовому виробництві.

Японська модель функціонування наукового парку спрямована на будівництво нових міст-технополісів, у яких зосереджено наукові дослідження й наукомістке промислове виробництво. Тобто це баланс підприємств, університетів і дослідних інститутів із комфортними житловими зонами для персоналу. Наприклад, технополіс Цукуба за 30 років існування нараховував із населення 12 тисяч осіб, яке працювало у 50 дослідних інститутах і 2 університетах, 30 державних дослідних лабораторіях (зі 100 існуючих у Японії). Крім того, діяльність цього технополісу більшою мірою спрямована не на промислово реалізацію практичних технічних розробок, скільки на лонгїтудні, комплексні фундаментальні дослідження. Фінансуються такі наукові парки за рахунок місцевого оподаткування та внесків транснаціональних корпорацій, тобто у такому полісі створюється високоінтелектуальне середовище, яке продукує досить несподівані винаходи. На жаль, для українського науково-освітнього простору японська модель побудови наукового парку лишається недосяжною, але стимулюючою.

Змішана модель наукового парку поширена у Франції та ФРН, хоча спершу вона починала з американського варіанту (один засновник, який здає в оренду техніку й землю), та розвинулася до втілення системи дочірніх середніх та малих компаній, що користуються колективними послугами.

Отже, можемо стверджувати, що наукові парки більшою мірою життєздатні як явище регіональне, адаптоване до місцевих фінансів та законодавства, ресурсів і умов. Тобто модель наукового парку адаптується до місцевого соціально-економічного розвитку ринку, потреб та залежна від капіталовкладень центральної, регіональної, місцевої влади. Звичайно, у державах зі стабільним економічним розвитком фінансування наукових парків здійснюється за державної підтримки через бюджетні кошти (до 70% і більше), державні кредити та інвестиції бізнес-структур. Водночас українські наукові парки мають розраховувати на самофінансування, тоді як держава надає окремі економічні пільги.

Таким чином, наукові парки сприяють розвитку наукомістких галузей економіки, появі конкурентоспроможної інноваційної продукції та збільшенню її експорту, покращенню технічної бази науково-дослідної діяльності ВНЗ та є дієвим стимулюванням для підготовки кваліфікованих місцевих кадрів. Трансфер знань і технологій, розвиток підприємництва як зовнішня функція системи “науковий парк” забезпечить осілість вітчизняного ресурсу молодих дослідників. Відповідно, наукові парки є засобом і результатом формування освітлогічної компетентності, реформування вищої школи. Науково-пошукова діяльність майбутніх фахівців,

стимульована прикладом діючого наукового, технологічного парку наблизитиме українські реалії до суспільства знань і професіоналів. Тому очікуючи на державну програму створення та підтримки наукових парків, слід би було розпочати з регіонального масштабу, апробовуючи інтегровану науково-дослідну роботу ВНЗ та підприємств у межах конкретного регіону та місцевого інвестування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк Т. Основні фактори стримування інтеграційних процесів у сфері вищої освіти України / Т. Антонюк // Українознавчий альманах. – Вип. 17. – КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2014. – С. 165-168.
2. Закон України “Про наукові парки” від 25.06.2009 року №1563-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17. – Назва з екрану.
3. Закон України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” від 16.10.2012 №5460-VI [Електронний ресурс] // Відомості ВРУ. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5460-17. – Назва з екрану.
4. Кирильчук В. Не інноваційна Україна [Електронний ресурс] / В. Кирильчук. – Режим доступу: 3222.ua/article/ne_innovatsyna_ukrana.htm. – Назва з екрану.
5. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / за ред. В. Огнев'юка. – К.: ВП “Едельвейс”, 2012. – 336 с.
6. Чудаєва І. Наукові парки: суть, функції та перспективи створення / І. Чудаєва // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – 2011. – Вип. 21. – С. 353-361.

REFERENCES

1. Antonyuk T. Osnovni faktory strymuvannya intehratsiynykh protsesiv u sferi vyshchoyi osvity Ukrayiny / T. Antonyuk // Ukrayinoznavchyy al'manakh. – Vyp. 17. – KNU im. Tarasa Shevchenka. – 2014. – S. 165-168.
2. Zakon Ukrayiny “Pro naukovi parky” vid 25.06.2009 roku #1563-VI [Elektronnyy resurs] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-VI. – Nazva z ekranu.
3. Zakon Ukrayiny “Pro spetsial'nyy rezhym innovatsiynoyi diyal'nosti tekhnolohichnykh parkiv” vid 16.10.2012 #5460-VI [Elektronnyy resurs] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – Rezhym dostupu: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5460-17. – Nazva z ekranu.
4. Kyryl'chuk V. Ne innovatsiyna Ukrayina [Elektronnyy resurs] / V. Kyryl'chuk. – Rezhym dostupu: 3222.ua/article/ne_innovatsyna_ukrana.htm. – Nazva z ekranu.
5. Osvitohihiya: vytoky naukovoho napryamu: monohrafiya / za red. V. Ohnev'yuka. – K.: VP “Edel'veys”, 2012. – 336 s.
6. Chudayeva I. Naukovi parky: sut', funktsiyi ta perspektyvy stvorenniya / I. Chudayeva // Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny: zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats'. – 2011. – Vyp. 21. – S. 353-361.

О.В. ОКСЕНЮК. НАУЧНЫЙ ПАРК В СИСТЕМЕ ЭДУКОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ

В статье представлена попытка анализа стимулирующей функции научного парка в формировании эдукологической компетентности специалистов через создание и поддержку инновационной научной среды в ВУЗе. Раскрыта смысловая система толкований научного и технологического парка; описана история развития научных парков в мировой и отечественной практике. Отмечены перспективы производительной реализации научного парка для ВУЗа.

Ключевые слова: эдукологическая компетентность, профессионализация образования, научный парк, технологический парк, научно-поисковая деятельность.

O.V. OKSENYUK. SCIENTIFIC PARK OF EDUCATIONAL AND LOGICAL SYSTEM OF TRAINING

The article presents an attempt to analyze the function of stimulating scientific park in shaping of educational and logical competence of specialists through the creation and support of innovative scientific environment at universities. Reveals the conceptual system of interpretations of scientific and technological park; describes the history of scientific parks development in the world and domestic practice. Author determined the prospects for productive implementation of scientific park in high schools.

Key words: educational and logical competence, professionalization of education, scientific park, technological park, scientific and research activity.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Л.Р. Пелех.

Одержано редакцією 03.05.2017 р.

УДК: 378.091

Т.О. МІЩЕНКО, Н.В. СТАДНІК

СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

У статті акцентовано увагу на потребах зміни традиційної парадигми навчання для студентів «цифрового покоління». Розкрито теоретичні основи студентоцентричного навчання (СЦН) у вітчизняному та європейському освітньому просторі. Вказано цілі, задачі, інструменти для визначення прогресу упровадження студентоцентричної моделі освіти в Україні та стандарти і рекомендації СЦН щодо забезпечення якості у ЄПВО.

Ключові слова: компетентнісний підхід; студентоцентричне навчання; проект Тюнінг; принципи організації СЦН; стандарти і рекомендації СЦН; цілі, завдання, інструменти упровадження моделі СЦН.

© Т.О. Міщенко, Н.В. Стаднік, 2017